

7. Саржевський С. Практика духовного тривання і прориву в поезії Василя Стуса / С. Саржевський // Стус як текст. – Мельбурн, 1992. – С. 63-78.
8. Стус В. Твори: У 4 т., 6 кн. / В. Стус / НАН України, Ін-т літератури ім. Т.Г. Шевченка. Відділ рукописних фондів і текстології. – Л.: Просвіта, 1994-1999.
9. Стус Д. Берегами конспектів В. Стуса / Д. Стус // Слово і час. – 2000. – № 9. – С. 42-44.
10. Ясперс К. Смысл и назначение истории / К. Ясперс. – М.: Республика, 1994. – 525 с.

Аннотация

В статье осуществлен сравнительный анализ одного из символов хронотопа – образа-символа „предела” („границы”), который выступает определяющим в создании художественной картины мира лирического субъекта поэзии В. Стуса и героини произведения „Украинская реконкиста” Нилы Зборовской. Исследование поставленной проблемы осуществлено в рамках анализа хронотопной структуры художественного пространства литературы XX – XXI веков.

Ключевые слова: лирический субъект, проблема выбора, символ, поэтическая картина мира, хронотоп.

Annotation

In the article the comparative analysis of one is carried out of characters on denotation of chronotop – to appearance-character of „limit” which comes forward determining in creation of artistic picture of the world of lyric subject of poetry V. Stus and heroine of work „Ukrainian rekonkista” by Nila Zborovska. Research of the put problem is carried out within the framework of analysis of chronotop structure of artistic space of literature of XX-XXI century.

Key words: lyric subject, problem of choice, character, poetic picture of the world, khronotop.

УДК 821.161.2-31.09

Н. П. ОЛІЙНИК, к. філол. н., доц.

А. В. ТАРАНЕНКО, аспірант

Дніпропетровського національного університету
імені Олеся Гончара

ФУНКЦІЇ ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНИХ ЕЛЕМЕНТІВ У ПОВІСТЯХ Ю. ЗБАНАЦЬКОГО „СЛАВКО” ТА В. НЕСТАЙКА „ОДИНИЦЯ «З ОБМАНОМ»”

У науковій студії зроблено спробу виявити значущі елементи інтертекстуальності та простежити специфічні особливості їх репрезентації та функціонування в художній площині повістей для дітей і про дітей Юрія Збанацького „Славко” та Всеволода Нестайка „Одиниця «з обманом»”.

Ключові слова: інтертекст, цитатія, алюзія, прислів'я та приказки, стилізація, література для дітей.

Унікальні надбання художньої літератури для дітей і про дітей посідають особнє місце в загальнонаціональному літературному процесі, зважаючи насамперед на особливі вимоги до поетики тексту (зокрема чітка орієнтація на маленького реципієнта, якого необхідно повчати), що продиктовані насамперед запитам широкї дитячої аудиторії, рівнем її психічної (психологічної) організації, початковою стадією формування естетичного сприйняття та світогляду в цілому. Як відомо, дитяча література в усі часи виконувала функцію „підручника життя”, навчала певним нормам суспільного життя, закликала до активних дій, виховувала патріотизм, формувала світогляд особистості. А дидактизм, що властивий не лише художнім творам для дітей і про дітей, зумовлений особливостями розвитку літератури та її спрямованістю на моралізаторство. Можливо, саме тому класикою української літератури для дітей справедливо вважається художня палітра Панаса Мирного, Лесі Українки, І. Франка, М. Коцюбинського, Гр. Тютюнника та інших митців, яка не виокремлюється із загального творчого доробку письменника, а органічно вписується в нього. Отже, значна увага майстрів слова до маленьких реципієнтів знаходиться в контексті тенденцій розвитку нашої літератури.

Зважаючи на те, що обсяг цієї наукової розвідки не дозволяє розкрити багатовекторний розвиток літературної спадщини для дітей і про дітей, тому зосередимося на одному аспекті – вияві у творах відомих письменників другої половини ХХ століття – Ю. Збанацького та В. Нестайка – інтертекстуальності, що становить одну з провідних особливостей поетики сучасних художніх творів.

Проблемам інтертексту, інтертекстуальності, багатоаспектним її дефініціям присвятили свої наукові розвідки такі авторитетні дослідники, як І. Арнольд, О. Астаф'єв, М. Бахтін, Н. Беляєва, О. Веселовський, В. Виноградов, М. Ігнатенко, Ю. Лотман, О. Потебня, М. Сорока, Н. Фатеева та ін. Новою сходинкою в розробці означеного аспекту були кандидатські дисертації молодих дослідників – І. Дітковської (Інтертекстуальність прози В. Пелевіна, 2003), Л. Біловус (Інтертекстуальність як модус новаторства (на матеріалі творчості В. Стуса та І. Світличного), 2003), І. Пономаренко (Художня своєрідність поезії Ліни Костенко (інтертекстуальність і феномен агону), 2005), О. Кобзар (Інтертекстуальність у драматургії Михайла Булгакова, 2005), В. Борбунюк (Інтертекстуальність драматургії А. П. Чехова, 2006), І. Шаповалової (Інтертекстуальність ліричного циклу М. Волошина, 2007), Н. Манич (Творчість Микити Чернявського: проблематика, стильові модифікації, інтертекстуальність, 2008), К. Шаповалової (Інтертекстуальність у словесній культурі постмодерну

(на матеріалі поетичного дискурсу), 2008), О. Рябіної (Інтертекстуальність у дискурсі сучасної української преси: лінгвістичний аспект, 2008) та ін.

Для своєї розвідки ми обрали повість Ю. Збанацького „Славко” (1975) та повість в оповіданнях В. Нестайка „Одиниця з «обманом»” (1976). Такий вибір об’єктів нашого дослідження зовсім не випадковий. Адже імена Юрія Збанацького та Всеволода Нестайка надто добре відомі маленькому реципієнту, насамперед епохи 70-х минулого століття. Не одне покоління дітей виросло на їхніх творах. Вони становлять справжню скарбницю літератури для дітей радянського періоду, розвиток якої позначений домінуванням реалістичного методу, ідеологічної заангажованості, особливою роллю підтексту. Письменники, творчість яких розвивалася в рамках реалістичного методу і мистецьких законів своєї епохи, орієнтувалися насамперед на чіткі жанрові канони, вимогу моделювати зрозумілу маленькому читачеві певну життєву ситуацію, яка вимагає недвозначної оцінки, що повинна стверджувати моральне „обличчя” майбутнього „будівника” суспільства. Таке „обличчя” формувалося на основі сталої системи загальнолюдських цінностей та принципів. Сьогодні лише впадає в око відверта тенденційність деяких висловлювань, але в контексті тогочасної літературної дійсності вони сприймалися як знакові, органічні й надто обов’язкові.

У статті плануємо вирішити такі завдання: по-перше, розглянути теоретичні аспекти заявленої проблеми; по-друге, виокремити та проілюструвати спектр обраної дефініції у прозі вищеназваних дитячих письменників. Отже, предметом нашої уваги є інтертекстуальні елементи у зазначених творах. Ознайомившись із критичним матеріалом стосовно прози для дітей і про дітей Ю. Збанацького та В. Нестайка, можемо зазначити, що дослідників цікавить насамперед сюжетно-образний ряд. Серед таких наукових студій – монографії (Д. Шлапак „Юрій Збанацький. Життя і творчість” [12], А. Стогнут „Ю. О. Збанацький. Літературний портрет” [11]), збірник статей, спогадів, есе „Про Юрія Збанацького” [8], статті (О. Гарачковська „Сюжетно-образна структура казок Всеволода Нестайка” [1], О. Забарний „Вивчення у школі творів Юрія Збанацького” [2], Т. Караменова „Книжки, що не зраджують: Спроба методично-особистісного аналізу творчості В. Нестайка” [4], В. Козаченко „Юрій Збанацький. П’ятий полюс” [5], А. Костецький „Бо в дитинстві був рудий...” [6], В. Сорокопуд „Чарівний світ Всеволода Нестайка: від тридцятичотирьохрічної корови Контрибуції і Чарки Луципера до свиноферми „Рилос” і пошуку „скоробагатьковських” скарбів” [9], М. Федорчук „Образи юних героїв” [10] та інші). Однак у жодній праці

не порушується питання інтертекстуальності прози названих письменників. У творах Ю. Збанацького та В. Нестайка (на відміну від сучасної літератури, позначеної домінуванням поетики постмодернізму та методу деконструкції, що зумовлює звернення авторів до текстів-попередників та „вписання” в такий спосіб власного тексту, появу своєрідного метатексту) введені інтертекстуальні елементи досить незначні за обсягом. Ми не можемо говорити, що інтертекстуальність є властивістю лише поетики творів ХХ – початку ХХІ століття (особливо, якщо згадати засади поезії Срібного віку). Однак сьогодні інтертекстуальність є присутнім компонентом і становить невід’ємну властивість поетики тексту й виконує особливі функції. Тому спробуємо з’ясувати її специфіку в повістях, обраних для аналізу.

Якщо, скажімо, розглядати повість Ю. Збанацького „Славко”, то власне інтертекстуальних елементів, які містили б безпосереднє відсилання до тексту іншого твору, зовсім небагато. Такий знаходимо один – фразу з народної казки „Лисичка-сестричка і вовк-панібрат”: „...ловись, рибка, велика й маленька...” [3, 227], яка виконує функцію парафрази. У цей спосіб один із другорядних персонажів висловлює свою позицію щодо арештантів – йому байдуже, кого і за що заарештували, його справа зовсім маленька – охороняти їх.

Подібну функцію психологізації мовлення персонажів виконують алюзії та приказки. Перших (алюзій – уточнення наше. – *Н.О., А.Т.*) декілька. Так, зокрема, автор згадує Чапаєва – культовий образ кіноіндустрії, літератури та численних анекдотів, який дуже добре відомий кожній людині. Це своєрідний ідеал військового командира з народу, який приймав нестандартні рішення й „віддав” життя за „праве діло”. Саме на прикладі цього багатогранного образу виховувалися почуття відданості справі та патріотизму, жертвності в ім’я Батьківщини, суспільства в цілому. Тому порівняння (зіставлення) малого героя з Чапаєвим виступає найвищою позитивною оцінкою його людських якостей, прагнень, тим більше, що хлопець сам себе порівнює з героєм: „...Завжди опинявся Федько на чолі відчайдушних червоних кіннотників. Хоч замість коня хвацько сидів на звичайній очеретині, вирізаній у заплаві річки Кубань, а в руках тримав не шаблюку гостру, а звичайну облуплену верболозину, але це не заважало йому бути відчайдушним рубакою, летіти, як Чапаєв, попереду атакуючих, першому вклинюватись у ворожі ряди...” [3, 156].

Зустрічаємо й біблійні алюзії. Проте, враховуючи ідеологічну заангажованість аналізованого твору, такі алюзії не могли мати суто позитивного контексту. Так, наприклад, архангели згадуються у зв’язку з описом зрадників-поліцаїв, які охороняли військовополонених („...Мов неживі, човгали босими і напіввзутими ногами в’язні, ліниво

плентались пообіч із гвинтівками наперевагу „архангели”, – так прозвали в’язні охоронців...” [3, 160]), а Христос і діва Марія позначають мовлення шефа поліції Борсовського („– Да благословить вас пан Єзус і свята Марія... – чи то серйозно, чи то жартома благословив шеф свого підлеглого...” [3, 249]).

Прислів’я і приказки – знаковий та найуживаніший прийом психологізації мовлення героїв. Позитивна характеристика молодшого лейтенанта Федора Бакуменка створюється через його відмову зрадити Батьківщину та своїм переконанням: „...Відповів, що *вільному воля, а спасенному рай* (виділено нами. – Н.О., А.Т.) – вони можуть служити, скільки їм завгодно, а він, Федір, не хоче ні перед ким вислужуватись і не буде...” [3, 159]. Характеристика інших героїв (зокрема поліцає Цикаля, який насправді був розвідником): „...Дивний ти якийсь... Зла в серці не маєш...” [3, 251], „...у чому звинуватять – діло не моє. Моє діло – сторона...” [3, 252]. Образність авторського мовлення репрезентується й через фразеологізми: „...І Федір Бакуменко *трапив чортяці в зуби* (виділено нами. – Н.О., А.Т.)...” [3, 159], „...Від тих харчів *ніг не потягнеш* (виділено нами. – Н.О., А.Т.)...” [3, 159], фольклорних оповідних шаблонів, штампів: „...Не знав Славко того, що трапилося цього дня, яка біда нависла над його домом саме в той час, коли він рятував невідому йому людину...” [3, 169].

Чільне місце посідає й стилізація оповіді під народнопоетичний твір. Це оприявнюється, по-перше, у застосуванні оповідних прийомів, властивих казці („...Паровоз бадьоро зревнув на все Зауралля, посунув довжелезний ешелон лісами та перелісками, степами, ярами й долинами, через міста і повз села...” [3, 158], „...Минали роки, Бруленьята підростали, собачий рід виводився...” [3, 197], „...Та всякому ошуканству і злочину, як би воно не маскувалося, завжди приходить кінець, а злочинця викривають...” [3, 198]); по-друге, у влучному використанні мовленнєвих зворотів і штампів, що характерні для фольклорних творів („...Учився Іван Бруль чи не вчився, але рік чи півтора...” [3, 197], „...сперечались-сперечались...” [3, 163], „...в кубанські несходимі степи заповз оскаженілий ворог...” [3, 158], трикратний повтор (Славко тричі окликає лейтенанта, доки той почув хлопця), триразове заперечення: „...І ніщо не допомогло: ні сльози, ні просьби, ні прокляття бабусі Мотрі...” [3, 159], образний паралелізм: „...Чи то з неба прилетіло, чи видихнулось із землі, але було живим...” [3, 165]); по-третє, у специфічній образності на рівні художньої організації й ритміки тексту („...першою підлетіла легкокрилою птахою до Славка...” [3, 271], „...навіть сірий зайчик-пострибайчик і той був значно сміливіший за Манюню...” [3, 188], „...вилетіло воно... з сирої матінки-землі. Він ураз стрепенувся, спалахнув усім тілом...” [3, 166],

„...татусь у нього був красень, чорночубий та чорноокий, веселий та зіркий...” [3, 206]).

Означені елементи спрямовані на створення відповідного колориту повісті, наближення оповіді до близької й зрозумілої для молодшого школяра казки, а також формування в тексті певного культурного коду, шифру. Цьому сприяє й ознайомлення дітей із лексикою, що не входить до активного складу. Звісно, інтертекстуальними елементами таку лексику вважати складно, однак в умовах майже повної відсутності історичних вставок вихід за межі тексту твору створюється саме за рахунок використання відповідної лексики, зокрема неологізмів (орбіта – на той час це слово ще мало відтінок незвичайності, екзотики нової реальності), екзотизмів (так само джунглі були недосяжною для тодішньої радянської людини реальністю далекого, замежового світу), жаргонізмів („покорешували” – додається негативний відтінок до психологічної характеристики другорядного персонажа, чия мова змінюється у зв’язку зі зміною його статусу – відбуванням покарання за шахрайство), варваризмів (такими можна назвати фрази іноземною мовою, зокрема німецькою, для створення достовірної картини окупації – „...Дійте, доннер веттер...” [3, 171], „...Айн момент – ваша воля і все на столі...” [3, 184], „...Вас іст дас? – запитав вартовий традиційно...” [3, 231]).

Повість Всеволода Нестайка „Одиниця «з обманом»” написана майже одночасно з повістю Юрія Збанацького „Славко”, однак там інтертекстуальні елементи використовуються по-іншому. Спостережливий читач знайде натяки на відомі йому образи й тексти інших авторів, як вітчизняних, так і зарубіжних. Тут відчутна орієнтація на літературні твори та європейський контекст, а не на фольклорні жанри. Йдеться так само про героїзм і моральне „обличчя” школяра, але в іншій ситуації – не на війні, а в побуті. Репрезентується шкільний клас. Названа повість складається мовби з окремих оповідань, кожне з яких присвячене комусь із учнів. Спочатку реципієнт помічає, що автор дуже оригінально називає своїх персонажів, як учнів, так і тварин. Перший, з ким знайомиться читач, це шкільний кіт Сократ (для учнів Сократ не стільки філософ, скільки майже міфічна істота – чули, але добре не знають, і з цим образом у них пов’язується поняття „мудрість”). Далі згадуються пудель Артемон і кіт Базіліо – двоє з п’яти тварин, що проживають у квартирі професора Іванова. Дитина з радістю згадує „Пригоди Чиполліно”. Певною мірою знайомими є імена Олімпіади Самсонівни – дебелої прибиральниці (міфічний велетень Самсон) та Буцефала („...нагороджую орденом Буцефала...” [7, 59], що змушує пригадати коня великого завойовника Олександра Македонського).

Згадка про французький фільм „Фантомас”, що був надзвичайно популярний у минулому столітті (за часів Радянського Союзу), посідає присутнє місце в сюжетотворенні. Герої наслідують дії Фантомаса, реалізуючи моральний конфлікт співвідношення „діти – дорослі”, що вчить дітей відповідати за свої вчинки та діяти згідно із совістю.

Фразеологізми в цій повісті В. Нестайка зустрічаються значно менше, ніж у попередній. Наприклад: „...Щось тягло його сюди нестримно, як тягне, кажуть, злодія на місце злочину...” [7, 77]. Але це поодинокі випадки. Однак у тексті аналізованої повісті знаходимо значно більше літературних натяків і безпосередніх цитат. Так, наприклад, В. Нестайко починає знайомити свого читача з учнями 4-Б класу з друзів Спасокукоцького і Кукуєвицького. У доборі співзвучності імен, ситуацій, комічного змалювання хлопців відчувається типологічна спорідненість із твором М. Гоголя (шкільним програмним текстом) „Повість о том, как поссорился Иван Иванович с Иваном Никифоровичем”.

Зображуючи портрет Зої Логвиненко, автор натякає на добре відомий читачу образ із повісті-казки Астрід Ліндгрєн „Пеппі – Довга Панчоха”: „...кирпатенька дівчинка з короткими кісками, що кумедно стирчать одна вгору, друга вбік...” [7, 42]. Менш помітною є алюзія на казку Шарля Перро „Синя борода”, коли мова заходить про Льоню Монякіна: „...Ліна Митрофанівна вже кілька разів садовила поруч з ним дівчаток, але жодна більше двох днів усидіти не змогла. Тікали... Льоня ... страшенно не любив жіночого роду...” [7, 48].

Безпосередньо згадуються автором у повісті назви деяких художніх творів. Крім кінофільму „Фантомас”, це згадка про літературний твір („...якраз учора він прочитав книжку Сергія Артюшенка „Шутка с питоном”...” [7, 13]) та однойменний із цитованим посиланням фільм: „...першим, найближчим „ад’ютантом його превосходительства” Дмитрухи став з цього дня Фігура...” [7, 59]. Крім звучності назви та поняття „ад’ютант”, інших паралелей цитата не викликає. Також можна простежити паралелі до зображення класу, особливо фінальної сцени, де обігрується майбутнє дітей, із кінострічкою за творами Кіра Буличева „Гостя з майбутнього” про пригоди дівчинки Аліси. Проте тут маємо іншу ситуацію, зворотну, коли ймовірніша алюзія на аналізований нами твір, ніж навпаки.

Не позбавлена повість і прямих цитат. Так, зокрема слова з надзвичайно популярної пісні М. Пляцковського, яку знали всі діти колишнього СРСР, – „Улыбка”. Її співають діти, збираючись відчути справжній смак пригод. У цій же ситуації згадується й інший твір (теж зі шкільної програми): „...Нещодавно по телевізору передавали фільм-спектакль „Сто тисяч”, і Валера вже кілька днів, де треба й не треба,

повторював репліки копача Бонавентури...” [7, 31], та наводиться цитата, що засвідчує наявність почуття гумору в дитини та вміння доречно добирати чужі думки на підтвердження власного спостереження. Кульмінацією прогулянки лісом стало падіння Макароніни з дерева. Дівчина, приглушуючи страх від того, що сталося, та його можливих наслідків, намагається жартувати з власної незграбності й приспівує „...Щось у лісі репнуло, / Баба з дуба гепнула. / Так тобі, бабо, й треба, / Щоб не лазила на небо!...” [7, 33]. Як бачимо, в наведеному фрагменті використовується стилізація оповіді під народну творчість як один із прийомів психологізації й драматизації оповіді.

Отже, аналізуючи повісті Юрія Збанацького („Славко”) та Всеволода Нестайка („Одиниця «з обманом»”), ми дійшли висновку, що в цих творах майстерно репрезентується спектр інтертекстуальних елементів (алюзії, приказки та прислів'я, фразеологізми тощо), але переважно як спосіб психологізації оповіді. Значно ширший арсенал інтертекстуальних елементів у творах сучасної літератури (зокрема в художній палітрі Юрія Винничука, Марини та Сергія Дяченків, Ігоря Калинця, Ліни Костенко, Володимира Рутківського, Юрія Тарнавського, Валерія Шевчука та ін.), що може стати предметом подальшого розвитку теми в аспекті з'ясування специфіки інтертекстуальності в творах художньої літератури для дітей і про дітей.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Гарачковська О.* Сюжетно-образна структура казок Всеволода Нестайка / *Гарачковська О.* // Київська старовина. – 2008. – № 5. – С. 65–77.
2. *Забарний О.* Вивчення у школі творів Юрія Збанацького / *О. Забарний* // Наукові записки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Серія: Філологічні науки. – Н., 2004. – С. 135–137.
3. *Збанацький Ю.* Славко // Привітайте мене, друзі! Славко. Оповідання / *Ю. Збанацький.* – К.: Веселка, 1976. – С. 149–272.
4. *Караменова Т.* Книжки, що не зраджують: Спроба методично-особистісного аналізу творчості В. Нестайка / *Т. Караменова* // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. – 2001. – № 3. – С. 108–115.
5. *Козаченко В.* Юрій Збанацький. „П'ятий полюс” / *В. Козаченко* // Література та культура Полісся. – Н., 2004. – Вип. 26: Із літературної спадщини Ю.О. Збанацького. – С. 85–89.
6. *Костецький А.* „Бо в дитинстві був рудий...”: (В.Нестайко) / *А. Костецький* // Початкова школа. – 2001. – № 7. – С. 62–63.
7. *Нестайко В.* Одиниця „з обманом” // Вибрані твори: в 2 т. / *В. Нестайко.* – К.: Веселка, 1990. – Т. 2. – С. 8–90.

8. Про Юрія Збанацького: статті, спогади, ессе. – К.: Рад. письменник, 1983. – 287 с.
9. *Сорокопуд В.* Чарівний світ Всеволода Нестайка: від тридцятитрьохрічної корови Контрибуції і Чарки Луципера до свиноферми „Рилос” і пошуку „скоробагатьковських” скарбів / *В. Сорокопуд* // Українська мова і література в школі. – 2007. – № 3. – С. 68–70.
10. *Федорчук М.* Образи юних героїв / *М. Федорчук* // Вітчизна. – 1953. – № 6. – С. 169–171.
11. *Стогнут А.* Збанацький Ю. Літературний портрет / *А. Стогнут.* – К.: КДУ, 1970. – 92 с.
12. *Шлапак Д.* Юрій Збанацький. Життя і творчість / *Д. Шлапак.* – К.: Рад. письменник, 1963. – 251 с.

Анотація

В научній студії сделана попытка виявити значимые елементи інтертекстуальності и проследити специфіческие особености их репрезентації и функціонування в художественній площині повістей для дітей и о дітях Юрія Збанацького „Славко” и Всеволода Нестайко „Єдиница «с обманом»”.

Ключевые слова: інтертекст, цитати, аллюзія, прислів'я и поговорики, стилізація, література для дітей.

Summary

In scientific studies to reveal important elements of intertextuality and trace the specific features and their representation in fictional plane stories for children and children of George Zbanatskoho „Slavko” and Vsevolod Nestayko „Unit «of deceit»”.

Key words: Intertext, tsytatsiya, allusion, proverbs and sayings, pastiche, literature for children.

УДК 821.161.2-6.09

Наталя ЗАГОРУЙКО, аспірант
Кам'янець-Подільського національного
університету імені Івана Огієнка

ЕПІСТОЛЯРНА ЕСЕЇСТИКА ЯК ФЕНОМЕН ЛІТЕРАТУРНОЇ КРИТИКИ: ЗА ЛИСТАМИ УКРАЇНСЬКИХ В'ЯЗНІВ СУМЛІННЯ

У статті досліджуються епістолярні літературні есе В.Стуса, В.Чорновола та І.Світличного із ув'язнення та заслання, що є цінними автентичними першоджерелами для осмислення їх творчої індивідуальності, а також важливим матеріалом для дослідження історії української літератури. З'ясовано ключові аспекти цього листування, визначено естетично-художні уподобання адресантів.

Ключові слова: шістдесятники, епістолярна творчість, лист-рецензія, епістолярне есе, літературна критика, альтернативний дискурс, екзистенціалізм.